

بررسی عوامل موثر بر نگرش دانشجویان به عضویت در تعاونی‌های کشاورزی

علیرضا کرباسی^{۱*}، مریم دهقانی^۲، ملیحه شیبانی^۳، هنگامه هندی‌زاده^۴

چکیده

تعاونی‌های کشاورزی که زیر گروه نظام تعاونی می‌باشد، می‌تواند در بسیاری از زمینه‌ها کارساز و مفید واقع شود به‌طور کلی نظام تعاونی روش مناسبی برای گسترش عدالت اقتصادی، روح دموکراسی و تفاهم اجتماعی است. همچنین در تضعیف و زایل ساختن نابرابری و بی-عدالتی‌های اقتصادی و اجتماعی نقش موثری داشته و به منزله نهادی مردمی عامل تشویق مشارکت‌های مردمی و حضور فعال و مستمر در فعالیت‌های اجتماعی است. در این تحقیق سعی بر آن است به برخی از عوامل موثر بر نگرش دانشجویان مبنی بر گرایش یا عدم گرایش آن‌ها برای عضویت در تعاونی‌های کشاورزی پرداخته شود زیرا اعتقاد بر آن است که جایگاه نگرش مردم در هر جامعه‌ای برای برنامه‌ریزان آن جامعه بسیار با اهمیت می‌باشد. حجم نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران ۴۰۰ نفر برآورد شد و اطلاعات با تکمیل پرسشنامه جمع‌آوری و با استفاده از معادلات ساختاری و تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده تحلیل شد. نتایج نشان می‌دهد هنجار ذهنی با مقدار ۰/۸۳، دانش با مقدار ۰/۶۱، عوامل اجتماعی با مقدار ۰/۴۵ و ارتباطات با مقدار ۰/۹ بر نگرش دانشجویان نسبت به عضویت در تعاونی‌های کشاورزی رابطه مثبت و معناداری دارند. پیشنهاد می‌شود هنجارهای ذهنی را با به دست آوردن اطلاعات دقیق در مورد عضویت در تعاونی از طریق رسانه‌های اجتماعی موجود ایجاد نمود.

واژه‌های کلیدی: تعاونی‌های کشاورزی، تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده، نگرش، هنجار ذهنی.

E-mail: karbasi@um.ac.ir

^۱ استاد و عضو هیئت علمی گروه اقتصاد کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد

^۲ دانشجوی دکتری گروه اقتصاد کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد

^۳ دانشجوی دکتری گروه اقتصاد کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد

^۴ دانشجوی دکتری گروه اقتصاد کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد

مقدمه

همکاری و همیاری قدمتی به اندازه تاریخ بشری دارد. شواهد تاریخی نیز بیانگر گرایش فطری انسان‌ها به تعاون با یکدیگر به منظور رفع نیازهای اساسی خود است. انسان‌ها بدون همکاری، و بدون مشارکت در قالب تعاونی، قادر به ادامه حیات به شکل مطلوب نیستند (فرهادی ۱۳۷۳). رویکرد تعاونی یکی از بهترین سازوکارهای مشارکت نظام‌مند مردمی در فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی است که اشتغال و معیشت پایداری برای اقشار آسیب‌پذیر و کم درآمد ایجاد می‌کند (شعبانعلی فمی و همکاران، ۱۳۸۷). امروزه تعاون اهرم مناسبی برای توسعه اقتصادی و اجتماعی به شمار رفته و می‌تواند در استفاده بهینه از شرایط زندگی، کار، تولید و ارتقای سطح درآمد و وضعیت اجتماعی جامعه موثر باشد. رشد تعاونی‌ها، گویای رشد فرهنگ جوامع انسانی است و از این دیدگاه است که همواره سعی می‌شود با نهادینه شدن فرهنگ تعاون، فرصتی فراهم شود تا نیروهای مردمی، توان سرمایه‌گذاری اقتصادی برای تامین عدالت اجتماعی و اقتصادی را به دست آورند (نیازی و همکاران، ۱۳۹۰) تعاونی‌ها بهترین سازمان‌هایی هستند که توانسته‌اند زمینه تجمع نیروهای پراکنده و متفرق و در عین حال با استعداد و با انگیزه را فراهم سازند (اداره کل تعاون، ۱۳۹۰) بخش تعاون با تکیه بر ظرفیت افراد متخصص، در قالب شرکت‌های تعاونی و تشکل‌های تعاونی می‌تواند با حمایت‌های مناسب بر افزایش تولیدات و رونق اقتصاد کشور تاثیرگذاری بالایی داشته باشد.

بخش کشاورزی از جمله بخش‌های اقتصادی مهم است که با توجه به شرایط موجود جهانی باید برای مقابله با چالش اشتغال در کشور از آن مدد گرفت. با توجه به ظرفیت‌های قانونی در کشور برای توسعه بخش کشاورزی، تشکیل تعاونی‌ها می‌تواند یکی از راهکارهای مهم در جهت افزایش اشتغال در این بخش باشد (آگهی و همکاران، ۱۳۸۶). با توجه به این که در بخش کشاورزی کشور ما بخش عظیمی از واحدهای بهره‌برداری موجود را نظام خرده‌دهقانی تشکیل می‌دهد و همچنین با عنایت به نا کارآمدی نظام خرده‌دهقانی در ایجاد تحرک و پویایی در بخش کشاورزی، بخش تعاون و به خصوص تعاونی‌های تولید کشاورزی را می‌توان ابزار مناسبی در توسعه روستایی و ایجاد اشتغال مولد قلمداد نمود (امینی و همکاران، ۱۳۸۷).

در این تحقیق سعی بر آن است تا ضمن نگرش سنجی دانشجویان از تعاون و فعالیت‌های تعاونی در جامعه، به برخی عوامل موثر بر گرایش یا عدم گرایش دانشجویان به تعاون نیز پرداخته شود و تعیین رابطه علی بین متغیرهای نگرش نسبت به تعاون، هنجار ذهنی و ... به عنوان اهداف اختصاصی برای این مطالعه در نظر گرفته شده است. زیرا اعتقاد بر آن است که جایگاه نگرش مردم در هر جامعه‌ای برای برنامه‌ریزان آن جامعه بسیار با اهمیت می‌باشد. این امر هر روز بیش از گذشته مورد توجه متخصصان و عموم مردم قرار گرفته است. از نظر جامعه‌شناسان و روانشناسان، نگرش نوعی آمادگی ذهنی شکل گرفته از خلال تجربه است که بر پاسخ‌های فرد به همه موضوعات و موقعیت‌هایی که به فرد ارتباط دارد، اثری هدایت کننده و پویا دارد.

نیازی و همکاران (۱۳۹۰)، در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که، بین نگرش زنان و مردان به تعاون و تعاونی‌ها تاوت معنی‌داری وجود ندارد. متاهلین نسبت به مجردان نگرش مثبت‌تری به تعاون و تعاونی دارند. با افزایش فردگرایی در فرد، نگرش مثبت آنها نسبت به تعاون کاهش می‌یابد.

صابری‌فر (۱۳۹۱)، نشان داد که آگاهی افراد از مزایا و منافع شرکت‌های تعاونی و نگرش آن‌ها نسبت به این نهاد، به محل زندگی، گروه سنی، میزان تحصیلات، وضعیت معیشت و شغل آن‌ها وابسته است.

علی‌پور و دهقانی (۱۳۹۱)، در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بین میزان رضایت از رشته تحصیلی، میزان آشنایی با تعاونی‌ها و نگرش دانشجویان نسبت به فعالیت در قالب تعاونی‌های کشاورزی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

شیرافکن و همکاران (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای به بررسی نقش فن آوری اطلاعات و ارتباطات در توانمندسازی اعضای شرکت‌های تعاونی تولید روستایی زنان استان تهران پرداختند. نتایج نشان داد عواملی نظیر قابلیت دسترسی، قابلیت مشارکت، میزان آشنایی با فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات، میزان دسترسی به این فناوری‌ها و سن در سطح اطمینان ۹۹٪ رابطه معنی‌داری با متغیر توانمندسازی اعضای شرکت‌های تعاونی تولید روستایی زنان استان داشتند. همچنین نتایج رگرسیون چندگانه نشان داد که متغیرهای میزان آشنایی با فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات و قابلیت دسترسی نقش مثبتی در میزان توانمندسازی اعضای شرکت‌های تعاونی تولید روستایی زنان استان تهران داشته و ۵۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین کرده‌اند.

منفرد (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای به بررسی زمینه‌یابی تشکیل تعاونی‌های زنان و بررسی مشکلات حضور زنان در تعاونی‌ها (مورد مطالعه: استان بوشهر) پرداخت. نتایج نشان داد مسائل و مشکلات زنان در تعاونی‌ها شامل مشکلات خانوادگی، فرهنگی، اجتماعی، مشکلات اداری، مشکلات مالی و اقتصادی می‌باشد. از دید زنان مقررات دست و پاگیر و بوروکراسی اداری مانع مشارکت آنان در فعالیت‌های تعاونی است اما از دید مدیران آشنا نبودن جامعه و خصوصا زنان با فرهنگ تعاون مانع مشارکت زنان است. از دید مدیران مشکلات خانوادگی، فرهنگی و اجتماعی و از دیدگاه زنان عضو تعاونی‌ها مشکلات اداری در تعاونی مهم‌تر می‌باشد.

بلالی و همکاران (۱۳۹۶) در مطالعه‌ای به ارزیابی عوامل اثرگذار در بهبود عملکرد شرکت‌های تعاونی تولید روستایی در شهرستان سوادکوه پرداختند. نتایج نشان داد شناخت و وظایف و اهداف تعاونی، همدلی بین اعضا و ارکان مدیریتی تعاونی روستایی، حمایت‌ها و مساعدت‌های اداره تعاون استان، ارتباط تعاونی روستایی با سازمان‌های مرتبط، اتحادیه‌های قوی تعاونی روستایی در منطقه، مشارکت‌پذیری بین اعضا و حمایت‌های قانونی دولت، اثر مثبتی بر عملکرد تعاونی‌های روستایی شهرستان سوادکوه دارند.

برزنجه و همکاران (۱۳۹۶) در مطالعه‌ای به بررسی آسیب‌شناسی سیاستگذاری دولت در بخش تعاون ایران پس از انقلاب اسلامی پرداختند. در این تحقیق برای تجزیه تحلیل داده‌ها از معادلات ساختاری، تحلیل عاملی تاییدی،

خصوصاً روش پی ال اس و آزمون تی استفاده شده است. نتایج نشان داد محتوای قوانین و مقررات، امکانات و تجهیزات و شیوه ارزیابی بر سیاست گذاری بخش تعاون تاثیر مستقیم دارد.

وونگ^۱ و همکاران (۲۰۰۵)، نیز دریافتند که داشتن تجربه شغلی، آشنایی با پیچیدگی‌های فرایند کسب و کار، ضرورت پرداختن به ابعاد مختلف فعالیت‌ها و تکمیل تخصص‌های مورد نیاز از طریق فعالیت‌های جمعی در توسعه تعاونی‌ها و شرکت‌های تعاونی موثر می‌باشد

روش تحقیق

پژوهش حاضر مبتنی بر روش توصیفی با راهبرد پیمایش است که با هدف ارائه راهکارهایی جهت توانمندسازی تعاونی‌های کشاورزی در سال ۱۳۹۹ انجام شده است. برای جمع آوری اطلاعات، تعداد ۴۰۰ پرسشنامه تکمیل شد. برای تعیین روایی پرسشنامه از نظرات اساتید دانشگاه استفاده شد. پایایی ابزار تحقیق نیز با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ($\alpha = 0.79$) مورد تایید قرار گرفت. روش‌ها و تکنیک‌های آماری مورد استفاده در این تحقیق مشتمل بر روش‌های توصیفی و تحلیلی می‌باشد که در قالب نرم افزارهای Spss و Amos مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در بخش آمار توصیفی از آماره‌هایی همچون، میانگین، انحراف معیار، ضریب تغییرات و در بخش تحلیل داده‌ها از تحلیل عاملی به منظور بررسی روابط بین متغیرها استفاده شده است.

تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده^۲:

تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده یکی از محبوب‌ترین نظریه‌هایی که رفتار مصرف‌کنندگان را توضیح می‌دهد، بود. این نظریه برای اولین بار توسط آجزن^۳ در سال ۱۹۸۵ توسعه یافته است. طبق این نظریه رفتار واقعی یک مصرف‌کننده می‌تواند با قصد رفتاری آن‌ها پیش‌بینی شود. به عبارت دیگر، قدرت اهداف آن‌ها تعیین‌کننده رفتار واقعی آن‌ها خواهد بود. در زمینه قصد خرید، قصد قوی تر منجر به احتمال بالاتر رفتار خرید می‌شود. گذشته از اهمیت قصد رفتاری، این نظریه همچنین توضیح داد که عوامل مهمی وجود دارد که قصد رفتاری را تحت تأثیر قرار می‌دهند، یعنی نگرش، هنجار ذهنی و کنترل رفتاری درک شده (آجزن، ۱۹۹۱).

نگرش:

نگرش عامل مهمی در فرایند استفاده از تعاونی است. به‌طور کلی، این عامل نمایانگر درک دانشجویان از استفاده از تعاونی است. در این نظریه، نگرش به این صورت تعریف می‌شود که تا چه حد کسی ارزیابی مطلوب یا نامطلوب از تعاونی داشته باشد (آجزن، ۱۹۹۱). در چارچوب این مطالعه، نگرش به‌عنوان ارزیابی مطلوب یا نامطلوب مصرف‌کنندگان از تعاونی مورد بررسی قرار گرفت. این نظریه نشان می‌دهد که نگرش می‌تواند بر نیت رفتاری تأثیر بگذارد.

⁵ Wong

Theory of planned behaviour^۲
Ajzen, (1991)^۳

این معنا که نگرش بالاتر توجه مصرف‌کنندگان را برای استفاده از تعاونی افزایش می‌دهد. شواهد تجربی مرتبط با تأثیر نگرش بر قصد رفتاری توسط چندین محقق یافت شده است (آجزن، ۲۰۱۵).

هنجار ذهنی:

هنجار ذهنی یکی از عواملی است که بر رفتار دانشجویان تأثیر می‌گذارد. به‌طور خاص، هنجار ذهنی عاملی است که تأثیر محیط اجتماعی را نشان می‌دهد (ونکاتش و داویس، ۲۰۰۰). به گفته آجزن، یک هنجار ذهنی درک مصرف‌کننده از فشار همسالان برای انجام یا عدم انجام کاری است (آجزن، ۱۹۹۱). در این مطالعه هنجار ذهنی به‌عنوان درک مصرف‌کنندگان از تعاونی تعریف شده است.

فرضیات:

- H1: هنجار ذهنی تأثیر مثبت و معنی‌داری بر نگرش دانشجویان جهت عضویت در تعاونی‌های کشاورزی دارد.
- H2: دانش تأثیر مثبت و معنی‌داری بر نگرش دانشجویان به عضویت در تعاونی‌های کشاورزی می‌گذارد.
- H3: عوامل اجتماعی تأثیر مثبت و معنی‌داری بر نگرش دانشجویان جهت عضویت در تعاونی‌های کشاورزی دارد.
- H4: ارتباطات بر نگرش دانشجویان جهت عضویت در تعاونی‌های کشاورزی تأثیر معنادار و مثبت می‌گذارد.

نتایج و بحث

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و به لحاظ روش، توصیفی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش دانشجویان شهر مشهد می‌باشند. براساس تئوری رفتار برنامه‌ریزی‌شده، رفتار یک مصرف‌کننده می‌تواند تحت تأثیر رفتار خانواده یا دوستان خود قرار بگیرد. بنابراین نگرش مثبت این افراد (خانواده و دوستان) نسبت به تعاونی بیش از هر عامل دیگری در ایجاد یک نگرش مثبت در بین مصرف‌کنندگان تأثیرگذار است. نمونه آماری پژوهش به روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شد. تعداد ۴۰۰ نفر برای انجام پژوهش به‌عنوان حداقل تعداد نمونه تعیین شد. به‌منظور گردآوری داده‌های مورد نیاز، از پرسشنامه استفاده شده است. سوال‌های پرسشنامه شامل دو بخش می‌باشد. بخش اول، سوال‌های عمومی که اطلاعات کلی و جمعیت شناختی نمونه در بر می‌گیرد. این سوالات شامل سن، جنسیت، وضعیت تأهل و سطح تحصیلات است. بخش دوم سوالات تخصصی شامل سوالات اصلی پژوهش برای سنجش متغیرها می‌باشد. پرسشنامه پژوهش شامل ۲۴ گویه در قالب طیف لیکرت در نظر گرفته شده اند. مؤلفه‌ها به‌همراه گویه‌های آن‌ها در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول (۱) مؤلفه‌ها و گویه‌های پرسشنامه

مؤلفه‌ها	گویه‌های سنجش
هنجار ذهنی	من هنگام تصمیم برای عضویت در تعاونی، نظردیگران برایم مهم است
	سایر افراد معتقدند که جلسات آموزشی ترویجی شرکت‌های تعاونی نیازهای افراد را برطرف می‌سازد
	به نظر من تشکیل تعاونی، موجب استفاده از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های افراد می‌شود
	به نظر من تشکیل تعاونی موجب تقویت روحیه مشارکتی افراد می‌شود.

به نظر من انجام فعالیت‌ها در قالب تعاونی، موجب تسریع در انتقال فناوری و پذیرش آن می‌شود	نگرش
به نظر من وجود نظام تعاونی موجب تثبیت قیمت و کاهش نوسانات قیمتی می‌شود	
به نظر من تشکیل تعاونی‌های بازاریابی، موجب بازاریابی بهتر و فروش بیشتر محصولات می‌شود	
به نظر من انجام فعالیت‌ها در قالب تعاونی، به توانمند سازی نیروی انسانی کمک می‌کند	
به نظر من تعاونی‌ها به تسریع مکانیزه شدن تولید کمک می‌کنند	دانش
به نظر من معرفی کارکردها و قابلیت‌های تخصصی بخش تعاون در حوزه دانشگاهیان، موجب شناخت بیشتر و افزایش تمایل به عضویت در تعاونی‌ها می‌شود	
به نظر من، برگزاری دوره‌ها و برنامه‌های آموزشی، موجب پذیرش فعالیت در قالب تعاونی می‌شود	
میزان آگاهی من نسبت به اساسنامه شرکت تعاونی زیاد است	
به نظر من، تعریف فرصت‌های شغلی مناسب در زمینه تعاونی‌ها، موجب پذیرش بیشتر و عضویت افراد در تعاونی‌ها می‌شود	
به نظر من برگزاری نمایشگاه در زمینه دستاوردهای تعاونی‌ها، موجب تشویق افراد به پذیرش فعالیت‌ها در قالب تعاونی می‌شود	
من فکر می‌کنم تشکیل تعاونی به کاهش فقر کمک می‌کند	عوامل اجتماعی
به نظر من تشکیل تعاونی، موجب گسترش زمینه‌های اشتغال می‌شود	
من معتقدم که تعاونی‌ها با ایجاد صندوق‌های حمایتی موجب افزایش رفاه و حمایت از تولید کنندگان می‌شوند	
به نظر من مشارکت در تعاونیها موجب تقویت اعتماد اجتماعی بین افراد می‌شود	
من معتقدم شرکت‌های تعاونی در انتقال علوم و فناوری‌های جدید به اعضا موفق هستند	ارتباطات
استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در بهبود عملکرد شرکت‌های تعاونی موثر است	
استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات شرکت‌های تعاونی در نحوه تعامل با اعضا زیاد است	

در این پژوهش برای بررسی روایی پرسشنامه از روش اعتبار محتوا استفاده شده است. بدین صورت که پرسشنامه به تعدادی از صاحب‌نظران و استاتید داده شده و از آن‌ها در مورد سوالات و ارزیابی فرضیه‌ها نظرخواهی گردید که به اتفاق پرسشنامه را تأیید نمودند. برای محاسبه پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. با توجه به مقادیر آلفا برای هر متغیر به صورت جداگانه، مقدار آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۹۰ برآورد گردید. از آنجا که ضرایب به دست آمده آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه و هر کدام از متغیرها بیشتر از ۰/۷ می‌باشد بنابراین پرسشنامه پژوهش از قابلیت اعتماد و یا به عبارت دیگر از پایایی لازم و مطلوبی برخوردار است (جدول ۲). برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای پژوهش از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف در محیط نرم افزار SPSS استفاده شد. با توجه به خروجی سطوح معناداری به دست آمده برای تمام متغیرها بیشتر از ۰/۰۵ بود و بنابراین فرض نرمال بودن توزیع متغیرها تأیید شد، بنابراین توزیع متغیرهای پژوهش نرمال بود.

جدول (۲) آلفای کرونباخ متغیرهای تحقیق

متغیرهای پنهان	آلفای کرونباخ
هنجار ذهنی	۰/۷۴
نگرش	۰/۷۱
دانش	۰/۷۰
عوامل اجتماعی	۰/۷۲
ارتباطات	۰/۷۴

مأخذ: یافته‌های پژوهش

با توجه به نتایج جمعیت‌شناختی از ۴۰۰ پاسخ‌گو، ۶۳ درصد زن و ۳۷ درصد مرد، ۵۳ درصد مجرد و ۴۷ درصد متأهل بوده‌اند. ۵۴ درصد افراد دارای مدرک لیسانس و ۴۶ درصد مدرک فوق لیسانس و دکتری و سایر بوده‌اند. نتایج تحلیل توصیفی متغیرهای تحقیق براساس میانگین، انحراف معیار و مقدار معنی‌داری در جدول ۳ مشاهده می‌شود.

جدول ۳. یافته‌های توصیفی متغیرهای تحقیق

مقدار معنی‌داری	انحراف معیار	میانگین	تعداد	متغیرهای پنهان
۰/۰۱	۰/۷۱۸	۱/۸۵	۴۰۰	هنجار ذهنی
۰/۰۰۷	۰/۸۳۷	۲/۷۳	۴۰۰	نگرش
۰/۰۱	۰/۷۰۴	۳/۰۸	۴۰۰	دانش
۰/۰۴	۰/۷۱۳	۲/۸۱	۴۰۰	عوامل اجتماعی
۰/۰۱	۰/۹۰۸	۲/۷۵	۴۰۰	ارتباطات

مأخذ: یافته‌های پژوهش

شاخص کای دو ۱/۷۳ و کوچکتر از ۲ به دست آمده است.

$$\frac{\chi^2}{df} = \frac{476}{274} = 1/73$$

جدول (۴) شاخص‌های نیکویی برازش مدل ساختاری فرضیه‌های اصلی تحقیق

CFI	TLI	NFI	GFI	RMSEA	کای دو	شاخص برازندگی
>۰/۹	>۰/۹	>۰/۹	>۰/۹	<۰/۱	۲>	مقادیر قابل قبول
۰/۹۰	۰/۹۲	۰/۹۸	۰/۹۲	۰/۰۷	۱/۷۳	مقادیر محاسبه شده

مأخذ: یافته‌های پژوهش

همچنین از آنجا که شاخص RMSEA برابر ۰/۰۷ و از ۰/۱ کمتر است مدل از برازندگی خوبی برخوردار است. همچنین سایر شاخص‌های نیکویی برازش نیز در بازه مورد قبول قرار گرفته‌اند. تحلیل عاملی تأییدی ارتباط بین گویه‌ها (سوالات پرسشنامه) را با سازه‌ها مورد بررسی قرار می‌دهد. جهت اثبات اینکه داده‌ها درست اندازه‌گیری شده‌اند از تحلیل عاملی تأییدی استفاده می‌شود. قدرت رابطه بین عامل (متغیر پنهان) و متغیر قابل مشاهده به وسیله بار عاملی نشان داده می‌شود. بار عاملی بین ۰/۲ تا ۰/۶ قابل قبول است و اگر بزرگ‌تر از ۰/۶ باشد خیلی مطلوب است (کلاین، ۱۹۹۸).^۱ با توجه به جدول ۵ تمامی فرضیات با در نظر گرفتن آماره t و سطح معنی‌داری مورد پذیرش واقع شده‌اند. ضرایب مسیر نشان داد که هنجار ذهنی با مقدار ۰/۸۳، دانش با مقدار ۰/۶۱، عوامل اجتماعی با مقدار ۰/۴۵ و ارتباطات با مقدار ۰/۹ بر نگرش دانشجویان نسبت به عضویت در تعاونی رابطه مثبت و معناداری دارند. نتایج مطالعه تمام فرضیات را تأیید می‌کند و نشان می‌دهد دانشجویان با دانش و ارتباطات بیشتر از نگرش بالاتری جهت عضویت در تعاونی برخوردار هستند. همچنین هنجار ذهنی و عوامل اجتماعی موجب افزایش نگرش دانشجویان جهت عضویت در تعاونی می‌شود.

¹ Kline, 1998

جدول (۵) تحلیل مسیر و فرضیه‌ها

فرضیات	ضریب β	آماره t	معنی-داری	نتیجه
هنجار ذهنی ← نگرش به عضویت در تعاونی	۰/۸۳	۱/۸۲	۰/۰۳	قابل قبول
دانش ← نگرش به عضویت در تعاونی	۰/۶۱	۳/۱۷	۰/۰۰۱	قابل قبول
عوامل اجتماعی ← نگرش به عضویت در تعاونی	۰/۴۵	۱/۹۰	۰/۰۱	قابل قبول
ارتباطات ← نگرش به عضویت در تعاونی	۰/۹۰	۲/۳۱	۰/۰۲	قابل قبول

مأخذ: یافته‌های پژوهش

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

هدف اصلی پژوهش حاضر تحلیل و پیش‌بینی عوامل موثر بر نگرش دانشجویان به عضویت در تعاونی‌های کشاورزی با کمک مدل رفتار برنامه‌ریزی شده است. یافته‌های پژوهش حاکی از تأیید فرضیه اول تحقیق می‌باشد، یعنی هنجار ذهنی تأثیر مثبتی بر نگرش دانشجویان نسبت به عضویت در تعاونی‌های کشاورزی دارد. پیشنهاد می‌شود هنجارهای ذهنی را می‌توان با به دست آوردن اطلاعات دقیق در مورد عضویت در تعاونی از طریق رسانه‌های اجتماعی موجود ایجاد نمود. نتایج حاصل از بررسی فرضیه دوم پژوهش، رابطه مثبت و معنادار دانش با نگرش دانشجویان به عضویت در تعاونی‌های کشاورزی را مورد تأیید قرار داد. پیشنهاد می‌شود از طریق سیستم آموزش و دانشگاه‌ها، دانش و اطلاعات دانشجویان را در زمینه تعاونی‌ها افزایش داد و از این طریق نگرش آن‌ها را نسبت به تعاونی‌ها بهبود بخشید. فرضیه سوم تحقیق، رابطه مثبت و معنادار عوامل اجتماعی با نگرش دانشجویان بود که یافته‌های پژوهش این فرضیه را تأیید نمود. فرضیه چهارم به این صورت مطرح شد که ارتباطات رابطه مثبت و معناداری بر نگرش دانشجویان به عضویت در تعاونی‌های کشاورزی دارد. پیشنهاد می‌شود با گسترش استفاده از فناوری و تکنولوژی جدید موجب موفقیت بیشتر تعاونی‌ها و بهبود نگرش دانشجویان خواهد شد. یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل آماری این فرضیه را مورد تأیید قرار داد.

منابع

- اداره کل تعاون استان همدان (۱۳۹۰) «آمار تعاونی‌های فعال در بخش طیور استان همدان.»
- امینی، ا؛ زینل همدانی، ع و رضانی، م (۱۳۸۷) «ارزیابی مهمترین مؤلفه‌های درون سازمانی در موفقیت شرکت‌های تعاونی مرغداران تهران»، علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی، سال ۱۲، شماره ۴۳.
- آگهی، ح؛ حمد حیدری، ش و لشکری، م. (۱۳۸۶) «ارزیابی مشارکتی تعاونی تولید روستایی با استفاده از رهیافت PRA) مطالعه موردی تعاونی تولید فرزین استان لرستان)» جهاد، سال ۲۷، شماره ۸۳-۱۲۷، صص، ۲۷۷
- برزنجه، ر، خسروی، م، عیوضی، م. و سلطانی، ع. (۱۳۹۶)، آسیب شناسی سیاستگذاری دولت در بخش تعاون ایران پس از انقلاب، فصلنامه علمی رهیافت‌های انقلاب، سال ۱۱ شماره ۳۹، صص ۱۶۱-۱۸۲.

- بلالی، ح.، موحدی، ر. و کمرودی، ج. (۱۳۹۶). ارزیابی عوامل اثرگذار در بهبود عملکرد شرکت‌های تعاونی تولید روستایی در شهرستان سوادکوه، فصلنامه پژوهش‌های روستا، دوره ۸، شماره ۴. صص ۵۷۷-۵۹۰.
- شعبانعلی فمی، ح.، خانی، ف.، چوپچیان، ش. و رستمی، ف (۱۳۸۷)، تحلیل عوامل اقتصادی موثر بر عملکرد تعاونی-های زنان در ایران، پژوهش جغرافیای انسانی، ش ۶۶، صص ۱۱۷-۱۳۱.
- شیرافکن، آ.، میردامادی، م. و لشگرآرا، ف. (۱۳۹۴)، نقش فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در توانمندسازی اعضای شرکت‌های تعاونی تولید روستایی زنان استان تهران، تعاون و کشاورزی، سال ۴، شماره ۱۳، صص ۹۹-۱۱۹.
- صابری فر، ر. (۱۳۹۱)، بررسی عوامل تأثیرگذار بر عضویت و مشارکت روستائیان در شرکت‌های تعاونی روستایی (موردشناسی: استان خراسان رضوی)، جغرافیا و آمایش شهری- منطقه‌ای، ش ۴. صص ۶۵-۷۶.
- علیپور، ح و دهقانی، ک. (۱۳۹۱)، نگرش دانشجویان رشته‌های کشاورزی نسبت به فعالیت کارآفرینانه در قالب تعاونی‌های کشاورزی، علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، دوره ۸، ش ۲، صص ۹۳-۱۰۳.
- فرهادی، م. (۱۳۷۳). فرهنگ یاریگری در ایران، درآمدی بر مردم شناسی و جامعه شناسی تعاون، تهران: انتشارات مرکز نشر دانشگاهی.
- منفرد، ن. (۱۳۹۵)، زمینه‌یابی تشکیل تعاونی‌های زنان و بررسی مشکلات حضور زنان در تعاونی‌ها، نشریه کارآفرینی در کشاورزی، جلد ۳ شماره ۱، صص ۱۷-۳۳.
- نیازی، م، گنجی، م؛ و نصرآبادی، م. (۱۳۹۰)، تبیین نگرش مردم ایران نسبت به بخش تعاون و شرکت‌های تعاونی، فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، شماره ۱۳، صص ۷۲-۵۵.

Wong, P.K., Ho, Y.P., & Autio, E. (2005), Entrepreneurship, Innovation and Economic Growth: Evidence from GEM data, Small Business Economics, 24(3) 335